

J. Hoornweg
en
H. Dröge

VARKENSHOUDERIJ BIJ VERSCHILLENDE OMVANG

L4
30
A

Studie No. 30

September 1965

INHOUDSOPGAVE

Blz.

WOORD VOORAF		
HOOFDSTUK	I ALGEMEEN	7
	§ 1. Doel en opzet van het onderzoek	7
	§ 2. Conclusies van het onderzoek	8
HOOFDSTUK	II RESULTATEN VEEHOUDERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG VAN DE VARKENSSTAPEL	9
	§ 1. Bedrijfsomvang	9
	§ 2. Resultaten rundveehouderij, varkenshouderij en pluimveehouderij	10
HOOFDSTUK	III RESULTATEN VARKENSFOKKERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG	11
	§ 1. Kostprijs per big	11
	§ 2. Financiële resultaten varkensfokkerij	12
	§ 3. Spreiding resultaten varkensfokkerij per bedrijf	14
HOOFDSTUK	IV RESULTATEN VARKENSMESTERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG	15
	§ 1. Kostprijs per kg geslacht gewicht	15
	§ 2. Financiële resultaten varkensmesterij	16
	§ 3. Spreiding resultaten varkensmesterij per bedrijf	17
	§ 4. Invloed van biggeprijs en voederprijs op de rentabiliteit van de varkensmesterij	18
BIJLAGE I	a. Specificatie van de financiële resultaten varkensfokkerij per bedrijf	21
	b. Specificatie van de financiële resultaten varkensmesterij per bedrijf	21

INHOUD VAN DE TABELLEN EN GRAFIEKEN

		Blz.
HOOFDSTUK	I	
Tabel 1	Het aantal onderzochte bedrijven	7
HOOFDSTUK	II	
Tabel 2	Bedrijfsomvang bij indeling naar aantal varkens	9
Tabel 3	Resultaten veehouderij bij indeling naar aantal varkens	10
HOOFDSTUK	III	
Tabel 4	Kosten per worp biggen	11
Tabel 5	Financiële resultaten varkensfokkerij	13
Tabel 6	Verdeling van de bedrijven naar voederwinst per fokzeug per jaar	14
HOOFDSTUK	IV	
Tabel 7	Kosten per afgeleverd mestvarken	15
Tabel 8	Financiële resultaten varkensmesterij	16
Tabel 9	Verdeling van de bedrijven naar voederwinst per mestvarken per jaar	17
GRAFIEK	I	
	Invloed van biggeprijs en voederprijs op kostprijs varkensvlees	19

WOORD VOORAF

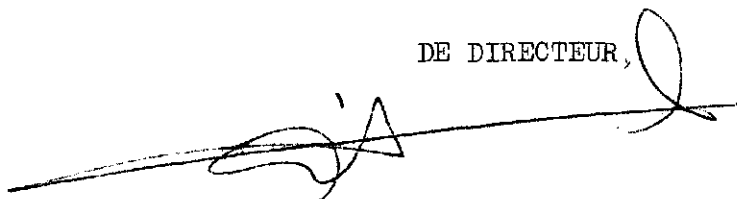
Tot op heden kon er weinig aandacht worden besteed aan de invloed van een verschillende omvang van de varkenshouderij op de bedrijfsresultaten van traditionele gemengde bedrijven. De gegevens voor een dergelijk onderzoek waren niet beschikbaar. Met de voortschrijdende ontwikkeling naar specialisatie en vergroting van de produktieomvang kwamen in de laatste jaren ook in de L.E.I.-administraties meer en meer bedrijven voor met een in verhouding grotere omvang van de varkensstapel.

Op grond hiervan zijn thans over de jaren 1952/63 en 1963/64 voldoende gegevens verzameld om het vraagstuk van een verschillend produktieomvang te behandelen.

Het onderzoek heeft betrekking op gemengde bedrijven. De sterk gespecialiseerde varkensbedrijven zijn evenals in het Verslag No. 104 "Varkens-1965" buiten beschouwing gebleven omdat van dit bedrijfstype geen gegevens beschikbaar zijn.

Deze studie is opgesteld door H. Dröge en J. Hoornweg van de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek in de Landbouw.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, september 1965

(Prof. dr. A. Kraal)

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN

§ 1. Doel en opzet van het onderzoek

In Verslag No. 104 is een uitvoerige bedrijfseconomische beschouwing opgenomen over de varkenshouderij. De documentatie hiervoor was ontleend aan de speciale boekhoudingen voor de varkenshouderij. De omvang van het aantal varkens op de in dit onderzoek betrokken bedrijven bedroeg ca. 40-50 mestvarkens en ca. 10 fokzeugen. Hierdoor was het niet mogelijk de invloed van de omvang van het aantal varkens per bedrijf op de resultaten te onderzoeken.

De onderhavige studie is er speciaal op gericht de invloed op de resultaten na te gaan op bedrijven met verschillende aantallen mestvarkens of fokzeugen. De documentatie hiervoor is ontleend aan de gewone bedrijfsboekhoudingen van gemengde bedrijven. Deze bedrijven zijn bij een voldoende omvang van het onderdeel varkenshouderij (meer dan 5 fokzeugen of meer dan 20 mestvarkens) in het onderzoek betrokken voor zover het zuivere fokbedrijven of zuivere mestbedrijven zijn. Het was niet mogelijk de fokkers/mesters in het onderzoek te betrekken.

Het onderzoek heeft betrekking op de gemengde bedrijven van Drenthe, Overijssel, Gelderland, Oostelijk Utrecht, Noordbrabant en Limburg in de jaren 1962/63 en 1963/64. Meer dan 70% van de varkens in Nederland worden op de bedrijven in deze gebieden gehouden. De omvang van de varkensstapel op de onderzochte bedrijven bedraagt ten hoogste ca. 35 fokzeugen of ca. 150 mestvarkens. Het zijn dus geen gespecialiseerde bedrijven met zeer grote eenheden varkens.

Naar gelang de omvang van het aantal varkens zijn de bedrijven ingedeeld in 3 groepen. Het aantal waarnemingen per groep bedrijven is als volgt.

Tabel 1

HET AANTAL ONDERZOCHE BEDRIJVEN

	1962/63	1963/64
<u>Bedrijven met fokzeugen</u>		
5-10 fokzeugen	55	51
10-15 fokzeugen	28	46
Meer dan 15 fokzeugen	25	46
Totaalaantal bedrijven	108	143
<u>Bedrijven met mestvarkens</u>		
20-40 mestvarkens	47	45
40-80 mestvarkens	29	43
Meer dan 80 mestvarkens	20	32
Totaalaantal bedrijven	96	120

Voor zover mogelijk is er naar gestreefd in elk van de groepen een in verhouding gelijk aantal bedrijven per gebied op te nemen. Verwacht mag worden dat hierdoor regionale verschillen voor een belangrijk deel zijn geëlimineerd.

In hoofdstuk II worden de omvang en de resultaten van de andere vee-sectoren bij een verschillende omvang van de varkenshouderij behandeld.

In de hoofdstukken III en IV worden respectievelijk de resultaten van de varkensfokkerij en de varkensmesterij bij een verschillende omvang behandeld.

§ 2. C o n c l u s i e s v a n h e t o n d e r z o e k

1. De bedrijven met een grotere omvang van de varkenshouderij hebben bij een gelijke arbeidsbezetting een grotere produktiviteit per arbeidskracht. De produktie per man neemt toe en de arbeidskosten per eenheid produkt dalen.
2. De produktiekosten zonder arbeid vertonen per worp en per mestvarken bij een verschillende omvang van de varkenshouderij slechts weinig of geen verschillen. Het arbeidsinkomen per worp en per mestvarken is bij een grotere omvang van de varkenshouderij iets hoger.
3. De produktiekosten met inbegrip van arbeid zijn per worp en per mestvarken bij een grotere omvang van de varkenshouderij lager door de geringere arbeidsbehoefte per dier. Het arbeidsinkomen per gewerkt uur in de varkenshouderij is daardoor op deze bedrijven en mede gelet op punt 2 belangrijk hoger.
4. Het arbeidsinkomen van de ondernemer stijgt bij een grotere omvang van de varkenshouderij mede als gevolg van de grotere produktie per man.
5. Een duidelijk verband tussen de resultaten van de andere veesectoren en een verschillende omvang van de varkenshouderij kon niet worden aangetoond.
6. De bedrijven met een grotere omvang van de varkensmesterij hebben bij een gelijke omvang van de rundveehouderij de tendentie geen kippen te houden of in aantallen te houden die eveneens groter zijn. Bij bedrijven met een grotere omvang van de varkensfokkerij is deze tendentie niet aanwezig.
7. Op grond van het voorgaande is het - al het andere gelijkblijvende - voor goed geleide traditionele gemengde bedrijven aantrekkelijk de varkensbezetting uit te breiden tot aan ca. 35 zeugen of 150 mestvarkens. Boven deze grens neemt het voordeel van een verdere daling van de arbeidsbehoefte per dier vooral bij de varkensmesterij snel af. Over de resultaten met zeer grote aantallen varkens zijn nog te weinig gegevens bekend om hierover een uitspraak te kunnen doen.

HOOFDSTUK II

RESULTATEN VEEHOUDERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG VAN DE VARKENSSTAPEL

§ 1. Bedrijfsomvang

De varkenshouderij is op de gemengde bedrijven slechts een onderdeel van het gehele bedrijf. In dit hoofdstuk wordt nagegaan in hoeverre de omvang van de varkensstapel op de onderzochte bedrijven van invloed is geweest op de omvang en de resultaten van de andere bedrijfsonderdelen.

De bedrijven zijn naar gelang de omvang van het aantal fokzeugen en mestvarkens ingedeeld in drie groepen. De bedrijven zijn zodanig gekozen dat van het onderdeel varkenshouderij of praktisch alleen fokkerij of alleen mesterij aanwezig is. Op alle bedrijven is rundveehouderij aanwezig en op 65% van de bedrijven is pluimveehouderij aanwezig. De spreiding van het aantal melkkoeien en leghennen per groep bedrijven is ongeveer gelijk. Alleen op de bedrijven met grotere aantallen mestvarkens is de tendentie aanwezig van geen leghennen houden of veel leghennen houden. De omvang van de verschillende bedrijfsonderdelen is gegeven in tabel 2. De cijfers in de tabel zijn gemiddelden van de jaren 1962/63 en 1963/64.

Tabel 2

BEDRIJFSOMVANG BIJ INDELING NAAR AANTAL VARKENS
(gem. 1962/63 en 1963/64)

Aantal fokzeugen per bedrijf	5-10	10-15	>15
<u>Bedrijven met fokzeugen</u>			
Oppervlakte cultuurgrond	12,70 ha	12,25 ha	12,15 ha
Aantal melkkoeien	12,8 st.	13,4 st.	11,8 st.
Aantal fokzeugen	7,4 st.	12,4 st.	21,9 st.
Aantal opfokzeugen	1,5 st.	3,7 st.	6,1 st.
Aantal beren	-	0,3 st.	1,0 st.
Aantal mestvarkens	2,5 st.	3,8 st.	4,6 st.
Aantal leghennen	160 st.	220 st.	200 st.
Bewerkingseenheden per volwaardige arbeidskracht	1135	1225	1385
Aantal mestvarkens per bedrijf	20-40	40-80	>80
<u>Bedrijven met mestvarkens</u>			
Oppervlakte cultuurgrond	11,05 ha	11,35 ha	12,30 ha
Aantal melkkoeien	12,3 st.	13,4 st.	13,3 st.
Aantal mestvarkens	30,2 st.	55,6 st.	109,5 st.
Aantal leghennen	290 st.	260 st.	390 st.
Bewerkingseenheden per volwaardige arbeidskracht	1155	1320	1505

Uit tabel 2 blijkt dat een toeneming van het aantal varkens per bedrijf niet of nauwelijks van invloed is op de gemiddelde omvang van de andere bedrijfsonderdelen. Dit geldt zowel voor de fokkerij als de mesterij. Een toeneming van het aantal varkens per bedrijf heeft dus tot gevolg dat de totale produktieomvang per bedrijf toeneemt. Deze produktietoename is gerealiseerd zonder dat de arbeidsbehoefte per bedrijf evenredig toeneemt. Dit betekent dan ook dat het gemiddelde aantal bewerkingseenheden per volwaardige arbeidskracht als gevolg van een toeneming van de varkensbezetting belangrijk is gestegen. Het aantal bewerkingseenheden is een maatstaf voor de produktieomvang van de bedrijven.

§ 2. R e s u l t a t e n r u n d v e e h o u d e r i j , v a r k e n s -
h o u d e r i j e n p l u i m v e e h o u d e r i j

In tabel 3 is een overzicht gegeven van de resultaten van de rundveehouderij, de varkenshouderij en de pluimveehouderij bij een verschillende omvang van het aantal varkens per bedrijf. Bij de bepaling van de opbrengst min voeder per koe is geen rekening gehouden met de graslandproduktie. De resultaten van de gewassen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3.

RESULTATEN VEEHOUDERIJ BIJ INDELING NAAR AANTAL VARKENS
(gem. 1962/63 en 1963/64)

Aantal fokzeugen per bedrijf	5-10	10-15	>15
<u>Bedrijven met fokzeugen</u>	gld.	gld.	gld.
Opbrengst min voeder per koe	1092	1071	1082
Opbrengst per f.100,- voeder varkensfokkerij	160	157	161
Opbrengst per f.100,- voeder pluimveehouderij	110	108	106
Arbeidsinkomen boer per bedrijf	6620	7700	11310
Aantal mestvarkens per bedrijf	20-40	40-80	>80
<u>Bedrijven met mestvarkens</u>	gld.	gld.	gld.
Opbrengst min voeder per koe	1074	1031	1058
Opbrengst per f.100,- voeder varkensmesterij	127	129	131
Opbrengst per f.100,- voeder pluimveehouderij	107	111	108
Arbeidsinkomen boer per bedrijf	5980	8330	12770

Voor de varkenshouderij en de pluimveehouderij is vermeld de opbrengst per f. 100,- voeder. Dit kengetal is een maatstaf voor de beoordeling van de rentabiliteit. De noodzakelijke opbrengsten per f. 100,- voeder die nodig zijn voor de dekking van alle kosten (voeder, arbeid, huisvesting e.a.) verschillen echter naar veesector en naar veebezetting. Gemiddeld was de noodzakelijke opbrengst per f. 100,- voeder in de afgelopen jaren voor: varkensfokkerij f. 150,- en f. 140,- bij resp. ca. 10 en 30 zeugen per bedrijf; varkensmesterij f. 118,- en f. 112,- bij resp. ca. 30 en 110 mestvarkens per bedrijf; pluimveehouderij f. 150,- en f. 135,- bij resp. ca. 200 en 500 leghennen per bedrijf.

Een duidelijke invloed van de varkensbezetting op de resultaten van de rundveehouderij en de pluimveehouderij is in tabel 3 niet waar te nemen.

De resultaten van de varkenshouderij worden in de hoofdstukken III en IV besproken.

HOOFDSTUK III

RESULTATEN VARKENSFOKKERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG

§ 1. Kostprijs per big

Met behulp van de gegevens uit de bedrijfseconomische boekhouding van de afzonderlijke bedrijven is een afsplitsing gemaakt van de kosten en opbrengsten voor de varkensfokkerij. De berekening was alleen mogelijk voor bedrijven waar weinig of geen mestvarkens aanwezig waren. Het betreft de uitkomsten in de jaren 1962/63 en 1963/64 (mei t/m april).

In tabel 4 is een opstelling gegeven van de gemiddelde kosten per worp biggen en de kostprijs per big. Bepaalde kostenbestanddelen zijn met behulp van normen in rekening gebracht zoals de kosten voor huisvesting, inventariskosten, kosten voor dierenarts e.d. Deze kosten zijn begrepen in de overige kosten.

Ook de waarde van de mest, die is begrepen in de overige opbrengsten, is gebaseerd op normen volgens het L.E.I.-verslag No. 104 "Varkens - 1965". De arbeidskosten zijn afgeleid uit de totale arbeidskosten volgens de onderzochte bedrijven. Het gemiddelde gewicht per big bedroeg volgens schatting in het jaar 1962/63 ca. 21 kg en in het jaar 1963/64 ca. 19 kg.

Tabel 4

KOSTEN PER WORP BIGGEN

Aantal fokzeugen per bedrijf	1962/63			1963/64		
	5-10	10-15	> 15	5-10	10-15	> 15
Prijs aangekocht krachtvoeder gld.	34,90	35,10	34,50	34,70	34,70	34,30
Voeder per fokzeug per dag kg	4,05	4,00	4,06	4,25	4,01	4,10
Worpen per fokzeug per jaar st.	1,86	1,81	1,80	1,91	1,75	1,82
<hr/>						
<u>Kosten per worp biggen:</u>	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
voederkosten	371	389	366	347	370	345
stro	20	17	12	22	19	16
arbeid en bedrijfsleiding	134	113	89	133	123	96
overige kosten	71	74	65	69	73	66
totaal brutokosten	596	593	532	571	585	523
omzet en aanwas zeugen e.d.	102	133	88	157	161	133
overige nevenopbrengsten	17	19	19	15	19	20
totaal nettokosten	477	441	425	399	405	370
Grootgebrachte biggen st.	8,22	8,39	8,58	8,71	8,81	9,09
Kostprijs per big zonder arbeid	41,70	39,10	39,20	30,50	32,00	30,10
Kostprijs per big met inbegrip van arbeid	58,00	52,60	49,50	45,80	46,00	40,70

Enige kengetallen met een belangrijke invloed op het kostenpeil zijn eveneens in tabel 4 vermeld. De prijs van het aangekochte krachtvoeder is op de bedrijven met meer dan 15 fokzeugen in beide jaren ca. 40 ct. à 50 ct. per 100 kg lager geweest.

Het voederverbruik per zeug per dag geeft nagenoeg geen verschillen te zien. Het voederverbruik van de opfok is voor deze berekening herleid tot het voederverbruik van een fokzeug. In het voederverbruik per zeug is begrepen de bijvoeding van de biggen.

Het aantal worpen per zeug per jaar is op de bedrijven met 5-10 fokzeugen in beide jaren iets groter dan op de bedrijven in de beide andere groepen. Het aantal grootgebrachte biggen per worp is voor de bedrijven met 5-10 fokzeugen echter weer lager. Welke factoren hierbij doorslaggevend zijn geweest is niet aan te geven.

Bezien wij de kostprijs van de big dan zijn er gemiddeld voor beide jaren de volgende resultaten:

	kostprijs big zonder arbeid	kostprijs big met arbeid
5-10 fokzeugen	f. 36,10	f. 51,90
10-15 fokzeugen	f. 35,60	f. 49,30
>15 fokzeugen	f. 34,70	f. 45,10

Het verschil in kostprijs van de big zonder de arbeidskosten is niet groot, hoewel de bedrijven met meer fokzeugen toch gemiddeld een wat lagere kostprijs hebben. Het verschil in kostprijs met inbegrip van de arbeidskosten is veel groter. De besparing aan arbeidsuren per eenheid afgeleverd produkt is bij de grotere eenheden aanzienlijk.

Naast de arbeid is het stroverbruik bij de grotere eenheden lager geweest.

Een moeilijk te beoordelen post in de kostenopstelling per worp is de omzet en aanwas van de zeugen. In deze post is begrepen de in geld gewaardeerde uitbreiding van de zeugenstapel (eindbalans minus beginbalans). Voor het jaar 1962/63 was deze uitbreiding onbelangrijk, doch voor het jaar 1963/64 bedroeg deze uitbreiding ca. f. 50,- per worp. Verder is in de omzet en aanwas begrepen het verschil tussen de verkopen en de aankopen van zeugen (ca. f. 50,- per worp meer verkopen) en de verkoop van enige mestvarkens. De kosten en opbrengsten van deze mestvarkens konden niet worden afgesplitst.

In 1963/64 kon voor de verkochte dieren (zeugen en mestvarkens) een hogere prijs worden gemaakt dan in 1962/63. De stijging van de omzet en aanwas is mede hierdoor veroorzaakt.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat het gewicht van de biggen in 1963/64 lager is geweest dan in 1962/63, hetgeen eveneens van invloed is op de kostprijs.

§ 2. Financiële resultaten varkensfokkerij

Een samenvatting van de resultaten van de fokkerij is vermeld in de volgende tabel. In bijlage Ia is een uitvoerige specificatie van deze resultaten gegeven.

Tabel 5

FINANCIELE RESULTATEN VARKENSFOKKERIJ

Aantal fokzeugen per bedrijf	1962/63			1963/64		
	5-10 gld.	10-15 gld.	>15 gld.	5-10 gld.	10-15 gld.	>15 gld.
<u>Arbeidsinkomen per bedrijf</u>						
Varkensfokkerij	540	1170	1730	3790	5860	11610
Overige bedrijfsonderdelen	8060	7470	7770	9530	8380	8790
Totaal	8600	8640	9500	13320	14240	20400
<u>Resultaten per worp</u>						
Opbrengsten	503	535	488	710	721	706
Kosten (zonder arbeid)	462	480	443	438	462	427
Arbeidsinkomen	41	55	45	272	259	279
Gewerkte uren	49,1	41,3	32,5	43,0	39,3	30,7
Arbeidsinkomen per gewerkt uur	0,80	1,30	1,40	6,30	6,60	9,10
<u>Resultaten per big</u>						
Opbrengstprijis	50,80	50,70	47,40	67,80	68,50	66,60
Kostprijis (tabel 4)	58,00	52,60	49,50	45,80	46,00	40,70
Winst	/7,20	/1,90	/2,10	22,00	22,50	25,90

/% = verlies.

Ofschoon het arbeidsinkomen uit de overige bedrijfsonderdelen op de bedrijven met 5-10 fokzeugen in beide jaren iets hoger is geweest, kon dit niet opwegen tegen het hogere inkomen uit de varkenshouderij op de bedrijven met grotere aantallen fokzeugen. Dit arbeidsinkomen van de varkensfokkerij werd behaald met ca. 12% van het totaalaantal gewerkte uren bij de kleine eenheden fokzeugen tot ca. 25% bij de grotere eenheden fokzeugen.

Duidelijk blijkt ook het voordeel van de grotere omvang van de zeugenstapel indien het arbeidsinkomen per worp wordt vergeleken met het aantal gewerkte uren per worp. Vooral de bedrijven met meer dan 15 fokzeugen verkrijgen een hogere beloning per gewerkt uur.

Wegens het ontbreken van het juiste gewicht van de biggen op speendatum is een afzonderlijke beoordeling van de opbrengstprijzen per big niet goed mogelijk. Het kan zijn dat bijvoorbeeld op de bedrijven met grotere eenheden de biggen op een lichter gewicht worden afgeleverd waardoor ook een lagere opbrengstprijis per big wordt verkregen.

In 1962/63 lag de opbrengstprijis per big beneden de kostprijis. Er was dus per big een verlies. In 1963/64 waren de opbrengstprijzen zeer goed en kon er winst worden gemaakt die gemiddeld f. 22,- tot f. 26,- per big bedroeg. Wij kunnen hieruit concluderen dat het ene jaar was gekenmerkt door goede en het andere jaar door slechte resultaten.

Het resultaat per big is in beide jaren het hoogst op de bedrijven met een grotere omvang van de zeugenstapel.

§ 3. Spreiding resultaten varkensfokkerij per bedrijf

De spreiding in de resultaten van de fokkerij per bedrijf is in tabel 6 vermeld. Deze spreiding is gebaseerd op de voederwinst per omgerkende fokzeug per jaar. De voederwinst is het verschil tussen de omzet en aanwas en de voederkosten.

De spreiding is in beide jaren vrij groot. De spreiding tussen de drie groepen bedrijven met verschillende eenheden was ongeveer gelijk.

Tabel 6

VERDELING VAN DE BEDRIJVEN NAAR VOEDERWINST PER FOKZEUG PER JAAR

Voederwinst per fokzeug per jaar	1962/63	1963/64
Gld.	%	%
< 100	36	-
100 - 200	45	3
200 - 300	15	8
300 - 400	4	15
400 - 500	-	30
500 - 600	-	25
600 - 700	-	13
≥ 700	-	6
	100	100

HOOFDSTUK IV

RESULTATEN VARKENSMESTERIJ BIJ EEN VERSCHILLENDE OMVANG

§ 1. Kostprijs per kg geslacht gewicht

De kostprijs per kg geslacht gewicht is eveneens berekend met behulp van de bedrijfseconomische boekhouding van de gemengde bedrijven. De berekening was alleen mogelijk voor bedrijven waar geen fokzeugen aanwezig waren. De uitkomsten hebben betrekking op de jaren 1962/63 en 1963/64 (mei t/m april).

Van enige kostenbestanddelen was het niet mogelijk gegevens af te splitsten. Het zijn de kosten voor huisvesting, inventaris, dierenarts, waarde mest en overige kosten. Deze kosten zijn bepaald met behulp van normen volgens Verslag No. 104 "Varkens 1965". De arbeidskosten voor de varkensmesterij zijn afgeleid van de arbeidskosten voor het gehele bedrijf. Het uitvalrisico is begrepen in elk van de afzonderlijke kostenposten.

De kosten per bedrijf zijn omgerekend per afgeleverd mestvarken. De kostenopstelling heeft betrekking op respectievelijk gemiddeld 86, 145 en 282 afgeleverde mestvarkens per bedrijf per jaar. Het gemiddeld begingewicht was ca. 21 kg en het levend eindgewicht 98 kg.

Tabel 7

KOSTEN PER AFGELEVERD MESTVARKEN

Aantal mestvarkens per bedrijf	1962/63			1963/64		
	20-40	40-80	> 80	20-40	40-80	> 80
Prijs per aangekochte big	gld. 51,80	51,10	50,20	69,50	69,60	68,50
Prijs aangekocht krachtvoeder	gld. 33,90	34,00	33,90	34,10	33,80	33,70
Voeder per kg groei	kg 3,55	3,61	3,58	3,67	3,67	3,73
Uitval	% 2,2	2,5	3,0	2,6	2,7	4,0
<hr/>						
<u>Kosten per afgeleverd mestvarken :</u>	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Kosten biggen	53,00	52,40	51,70	71,30	71,50	71,40
Voederkosten	89,10	92,30	88,80	94,80	94,60	97,70
Stro	2,30	1,90	1,40	2,90	2,10	1,60
Arbeid en bedrijfsleiding	12,70	9,80	5,60	14,60	11,90	7,70
Overige kosten 1)	5,60	6,60	6,90	6,60	8,00	8,90
Totaal brutokosten	162,70	163,00	154,40	190,20	188,10	187,30
Diverse nevenopbrengsten	4,60	6,40	4,50	5,30	5,60	6,90
Totaal nettokosten	158,10	156,60	149,90	184,90	182,50	180,40
Koud geslacht gewicht	kg 77,7	78,6	77,0	78,3	78,6	79,5
Kostprijs per kg geslacht gewicht zonder arbeid 1)	1,87	1,87	1,87	2,17	2,17	2,17
Kostprijs per kg geslacht gewicht met inbegrip van arbeid 1)	2,03	1,99	1,95	2,36	2,32	2,27

1) Zonder afleveringskosten.

Uit tabel 7 blijkt dat de prijs per aangekochte big bij de grotere eenheden varkens lager is. In hoeverre de bedrijven met grotere eenheden varkens de biggen goedkoper konden kopen en in hoeverre gewichtsverschillen hierop van invloed waren kon niet worden nagegaan.

In 1963/64 was de prijs van het aangekochte krachtvoeder bij de grotere eenheden iets lager; het voederverbruik per kg groei was daarentegen iets hoger.

Het percentage uitgevallen dieren lag bij de grotere eenheden iets hoger.

Het stroverbruik was bij de grotere eenheden lager.

De arbeidskosten zijn bij de grotere eenheden belangrijk lager door een rationeler gebruik van de arbeid.

Uit tabel 7 blijkt tenslotte dat de kostprijs per kg geslacht gewicht bij de grotere eenheden varkens gemiddeld 8 à 9 cent per kg lager ligt. Een verschil dat hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de lagere arbeidskosten per afgeleverd mestvarken. De kostprijs per kg geslacht gewicht zonder de arbeid is namelijk in beide jaren voor de drie groepen gelijk.

§ 2. Financiële resultaten varkensmestrij

In de volgende tabel is een samenvatting gegeven van de financiële resultaten van de varkensmestrij in de jaren 1962/63 en 1963/64. Een meer gedetailleerd overzicht van het arbeidsinkomen van de varkensmestrij is opgenomen in bijlage Ib.

Tabel 8

FINANCIËLE RESULTATEN VARKENSMESTRIJ

Aantal mestvarkens per bedrijf	1962/63			1963/64		
	20-40 gld.	40-80 gld.	>80 gld.	20-40 gld.	40-80 gld.	>80 gld.
<u>Arbeidsinkomen per bedrijf</u>						
Varkensmestrij	1490	2750	5480	2430	4330	8670
Overige bedrijfsonderdelen	7120	7560	9160	9390	8380	9450
Totaal	8610	10310	14640	11820	12710	18120
<u>Resultaten per afgeleverd varken</u>						
Opbrengsten	162,20	165,80	163,00	199,30	200,50	204,70
Kosten (zonder arbeid)	145,40	146,80	144,30	170,30	170,60	172,70
Arbeidsinkomen	16,80	19,00	18,70	29,00	29,90	32,00
Gewerkte uren	4,7	3,5	2,0	4,7	3,8	2,4
Arbeidsinkomen per gewerkt uur	3,60	5,40	9,40	6,20	7,90	13,30
<u>Resultaten per kg geslacht gewicht</u>						
Netto-opbrengstprijis	2,09	2,11	2,12	2,54	2,55	2,57
Kostprijs (tabel 7)	2,03	1,99	1,95	2,36	2,32	2,27
Winst	0,06	0,12	0,17	0,18	0,23	0,30

Uit tabel 8 blijkt dat het arbeidsinkomen uit de varkensmestrij in de jaren 1962/63 (slecht jaar, lage opbrengstprijzen) en 1963/64 (goed jaar, hoge opbrengstprijzen) een belangrijke bijdrage vormde tot het arbeidsinkomen. Te meer daar het resultaat van de varkensmestrij met in verhouding weinig arbeid werd bereikt; namelijk ca. 10% van het totaal aantal gewerkte uren bij de kleine eenheden varkens tot ca. 15% bij de grotere eenheden varkens.

De kosten zonder arbeid per afgeleverd varken waren voor alle drie de groepen bedrijven ongeveer gelijk. Het arbeidsinkomen per afgeleverd varken lag bij de grotere eenheden iets hoger door de hogere opbrengstprijis per kg geslacht gewicht. Het arbeidsinkomen per gewerkt uur was bij de grotere eenheden echter belangrijk hoger doordat voor het arbeidsinkomen per afgeleverd varken bij de grotere eenheden minder uren per varken nodig waren, zoals blijkt uit tabel 8. Opgemerkt wordt dat boven de 150 mestvarkens per bedrijf de mogelijkheid van verdere besparing op arbeid niet groot meer is.

Uit de resultaten per kg geslacht gewicht bleek zoals gezegd dat de netto-opbrengstprijis bij de grotere eenheden iets hoger lag. Wat hiervan de oorzaak is kon niet worden nagegaan. Het is echter bekend dat bij aflevering van grotere eenheden varkens vaak lagere afleveringskosten per dier worden betaald. Hierdoor wordt de netto-opbrengstprijis in verhouding hoger. De winst per kg geslacht gewicht was bij de grotere eenheden belangrijk hoger.

Ondanks het grote verschil in netto-opbrengstprijis per kg geslacht gewicht in de jaren 1962/63 en 1963/64, blijkt het verschil in winst per kg geslacht gewicht in deze jaren aanmerkelijk geringer te zijn. Dit is te verklaren uit het feit dat bij hoge varkensvleesprijzen de biggeprijzen eveneens stijgen. Als gevolg hiervan stijgt de kostprijis van varkensvlees en wordt de winst voor een belangrijk deel genivelleerd. Bij de varkensfokkerij treedt deze nivellerende werking niet op waardoor de rentabiliteitsverschillen van dit bedrijfsonderdeel van jaar tot jaar veel groter zijn dan bij de varkensmesterij. In hoeverre de biggeprijis van invloed is op de kostprijis en de rentabiliteit van varkensvlees is nader uitgewerkt in § 4 van dit hoofdstuk.

§ 3. Spreiding resultaten varkensmesterij per bedrijf

In tabel 9 is een overzicht gegeven van de spreiding in de resultaten van de varkensmesterij per bedrijf.

Bij de bepaling van de spreiding is uitgegaan van de omzet en aanwas minus de voederkosten per bedrijf. Het saldo hiervan is omgerekend per varken per jaar.

Tabel 9

VERDELING VAN DE BEDRIJVEN NAAR VOEDERWINST PER MESTVARKEN PER JAAR

Voederwinst per mestvarken per jaar	1962/63	1963/64
gld.	%	%
< 20	7	2
20- 40	20	3
40- 60	30	11
60- 80	27	26
80-100	15	26
100-120	1	19
120-140	-	11
≥140	-	2
	100	100

Evenals bij de fokkerij is er in de uitkomsten per bedrijf bij de mesterij in beide jaren een grote spreiding te zien. De spreiding tussen de drie groepen bedrijven met verschillende eenheden bleek bij nader onderzoek even groot te zijn.

§ 4. Invloed van biggeprijs en voederprijs op de rentabiliteit van de varkensmesterij

De biggeprijs en de voederprijs zijn de belangrijkste prijselementen voor de mesterij. Een wijziging in de prijs van deze kostenelementen is daarom van invloed op de rentabiliteit. Als de varkensmesterij op het bedrijf in omvang toeneemt, neemt ook het prijsrisico toe en zal men als ondernemer voldoende aandacht moeten besteden aan het prijsverloop om een gunstig resultaat voor zijn bedrijf te behalen.

In het licht van het toenemend prijsrisico bij een grotere omvang van de varkensmesterij is in deze paragraaf aandacht besteed aan de invloed op de rentabiliteit als gevolg van prijswijzigingen van de big en van het krachtvoeder.

Het is gebleken dat het in 1963/64 - ondanks de hoge vleesprijzen - niet rendabel was voor biggen meer te betalen dan f. 100,- per stuk. In 1962/63 zijn daarentegen voor een aantal koppels mestvarkens prijzen betaald van nog geen f. 40,- per big. Niettegenstaande de lage vleesprijzen in die periode bleek dit soms wel rendabel te zijn. Deze verschillen in prijzen van biggen en varkensvlees zijn mede het gevolg van het optreden van de varkenscyclus 1).

In bijgaande grafiek is de invloed op de kostprijs aangegeven van een verschillende biggeprijs.

In verband met het in werking treden van het E.E.G.-verdrag kan een stijging van de krachtvoederprijzen worden verwacht. Ook de invloed van een verschillende prijs voor het krachtvoeder op de kostprijs van varkensvlees is in deze grafiek aangegeven.

Bij de berekening is verder uitgegaan van de gemiddelde produktiekosten in de zandgebieden 1). De biggeprijs in de grafiek heeft betrekking op een big van 20 kg.

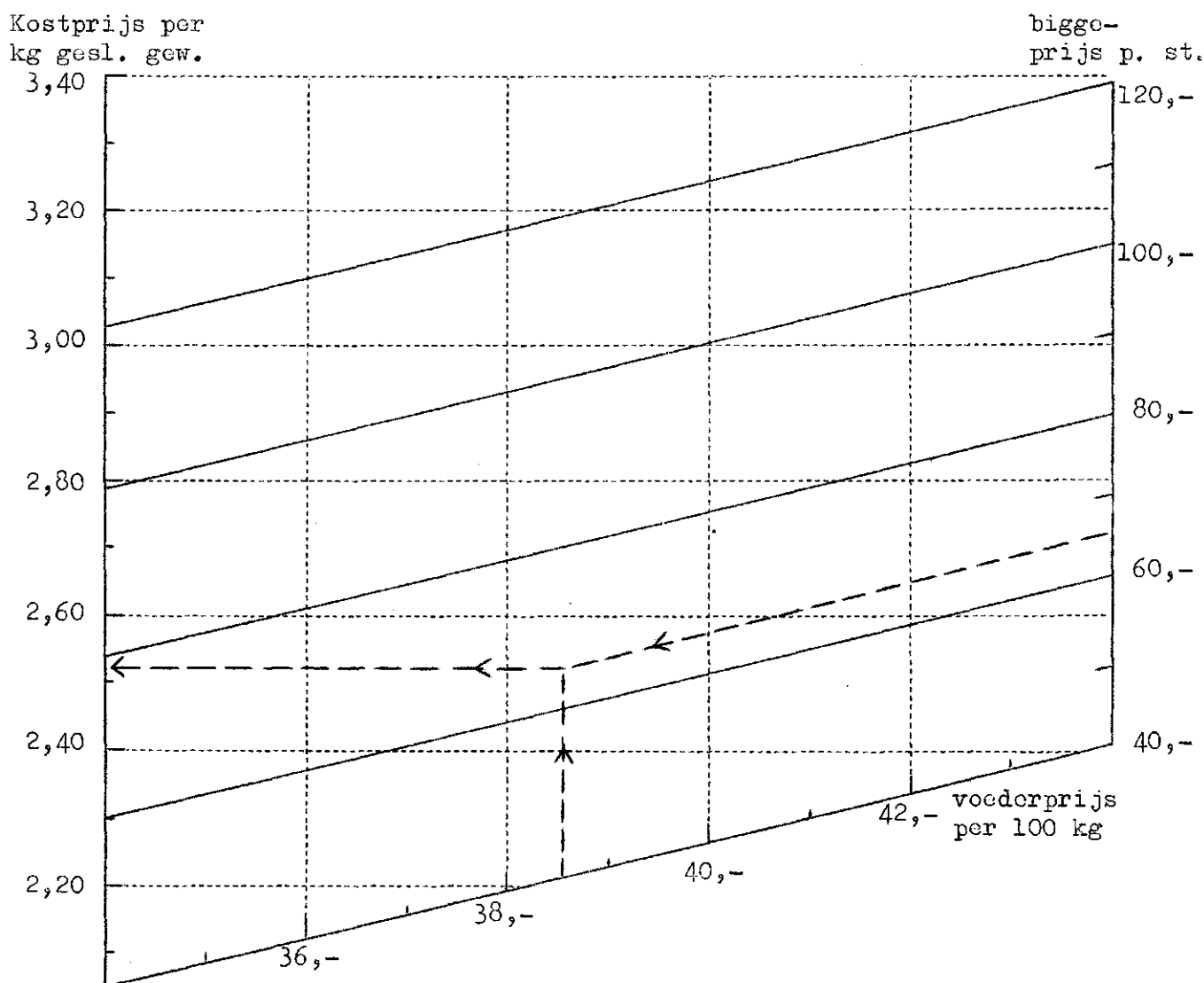
De grafiek kan als volgt worden gelezen: bij een betaalde biggeprijs van f. 65,- en een betaalde voederprijs van f. 38,50 per 100 kg bedraagt de kostprijs per kg geslacht gewicht f. 2,54. Deze gevonden prijs is in de grafiek met stippellijnen en richtingspijltjes aangegeven. Slechts als de bruto-opbrengstprijz voor deze koppel hoger is dan f. 2,54 is er winst gemaakt.

Men kan ook stellen dat uitgaande van een te verwachten opbrengstprijz en een gegeven voederprijs men nooit meer dan een zeker bedrag voor de big moet betalen om winst te kunnen maken. In het gegeven voorbeeld wordt er dus geen winst gemaakt bij een opbrengstprijz van f. 2,54 en een voederprijs van f. 38,50 als men de big aankoopt voor f. 65,- per stuk. In de grafiek moet men de richtingspijltjes omkeren om deze redenering te volgen. Op deze wijze kan met behulp van het verwachte prijsverloop volgens de varkenscyclus de grafiek ook worden gebruikt voor prognoses van de rentabiliteit in de naaste toekomst.

1) Voor een uitvoerige toelichting zie Verslag No. 104, "Varkens 1965".

Grafiek 1

INVLOED VAN BIGGEPRIJS EN VOEDERPRIJS OP KOSTPRIJS VARKENSVLEES

Bijlage Ia

SPECIFICATIE VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN VARKENSFOKKERIJ
PER BEDRIJF

	1962/63			1963/64		
	5-10	10-15	> 15	5-10	10-15	> 15
Aantal fokzeugen per bedrijf						
Aantal grootgebrachte biggen st.	109	176	329	121	200	373
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Omzet en aanwas	6420	10844	17969	9677	15927	28533
Overige opbrengsten	222	397	739	207	426	821
Totaal opbrengsten	6640	11240	18710	9880	16350	29350
Voederkosten	4907	8179	14038	4829	8395	14327
Stro	257	348	464	311	440	679
Arbeid en bedrijfsleiding	1775	2385	3425	1855	2771	3973
Huisvesting en uitloop	430	741	1308	432	794	1389
Overige kosten	506	803	1170	518	859	1346
Totaal kosten	7880	12460	20410	7950	13260	21710
Winst	∕1240	∕1220	∕1700	1930	3090	7640
Arbeid en bedrijfsleiding	1780	2390	3430	1860	2770	3970
Arbeidsinkomen fokkerij	540	1170	1730	3790	5860	11610

∕ = verlies.

Bijlage Ib

SPECIFICATIE VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN VARKENSMESTERIJ
PER BEDRIJF

	1962/63			1963/64		
	20-40	40-80	> 80	20-40	40-80	> 80
Aantal mestvarkens per bedrijf						
Aantal afgeleverde mestvarkens st.	89	145	294	84	145	271
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Omzet en aanwas	9920	17261	34653	10917	19642	37935
Overige opbrengsten	413	830	1070	405	699	1205
Totaal opbrengsten	10330	18090	35720	11320	20340	39140
Voederkosten	8132	14121	27788	8085	14557	27634
Stro	205	272	397	242	306	421
Arbeid en bedrijfsleiding	1133	1421	1649	1222	1726	2094
Huisvesting	210	377	752	212	401	781
Overige kosten	291	571	1300	345	745	1628
Totaal kosten	9970	16760	31890	10110	17740	32560
Winst	360	1330	3830	1210	2600	6580
Arbeid en bedrijfsleiding	1130	1420	1650	1220	1730	2090
Arbeidsinkomen mesterij	1490	2750	5480	2430	4330	8670

Na 1959 verschenen de volgende L.E.I.-publicaties over de varkenshouderij.

Rapport	No. 390	"De economische betekenis van de varkenshouderij, een toepassing van de input-outputanalyse" door drs. J.H.F. Schilderink, april 1962,	Prijs f. 3,-
Overdrukken	No. 7	"De bedrijfseconomische betekenis van de mestduur in de varkenshouderij" door J. Hoornweg, september 1963	Prijs f. 1,-
Verslagen	No. 50	"Productie, verbruik, import en export van vlees in de E.E.G. , het Verenigd Koninkrijk en Denemarken gedurende de jaren 1950 t/m 1960" door drs. W. van Ellinkhuizen, december 1963	Prijs f. 7,50
Verslagen	No. 104	"Varkens-1965" (bedrijfseconomische beschouwingen) door J. Hoornweg en H. Dröge, december 1964	Prijs f. 6,-
Verslagen	No. 112	"Rentabiliteit weide- en gemengde bedrijven voorcalculatie 1965/66" door J. Hoornweg, februari 1965	Prijs f. 3,-

L.E.I.-publicaties kunnen worden besteld door overschrijving van het desbetreffende bedrag op girorekening No. 41.22.35 t.n.v. het Landbouw-Economisch Instituut te 's-Gravenhage. Vermeld dient te worden: "Zend Studie/Verslag No. ".

EEN VOLLEDIGE LIJST VAN ACTUELE L.E.I. PUBLIKATIES
IS OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR